

Ræða um Nordisk toldunion og et større eller mindre frihandels område i Vesteuropa, ódagsett.

Bjarni Benediktsson – Stjórnsmál – Ræður – Vestur Evrópa – Nordisk toldunion

Tekið af vef Borgarskjalasafnsins

---

bjarnibenediktsson.is

Einkaskjalasafn nr. 360

Ræður

Askja 4-5, Örk 8

©Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Bjarni Benediktsson:

Hidtil har islendingene for største delen blot været tilskuere til forhandlingerne om ^{nordiske} en toldunion og et ^{større eller mindre} frihandelsområde i Vesteuropa. Så længe der ikke er taget bestemmelse om, at fiskeriprodukter indgår i disse aftaler, er det meningsløst for Island at tænke på at deltage, eftersom 95% af Islands eksport består af fisk og fiskeriprodukter.

Men det er indlysende, at dette er et temmelig usikkert grundlag for fremtiden. Udvidelsen af fiskerigrænserne tager netop sigte på at sikre den. Men nu som før er det meget usikkert at måtte være afhængig af, hvad der skjuler sig under havets overflade. Salget af en så ensidig eksportvare har ^{også} ofte vist sig vanskeligt. Derfor lægger islendingene så megen vægt på at opdyrke deres land og grundlægge industrier. Man har allerede nået meget på disse områder, men det islandske landbrug og den islandske industri har i det hele vanskeligt ved at konkurrere ^{med udenlandske markeder}. Først når det er lykkedes at udnytte de energikilder, som landet er i besiddelse af, er der ^{en større} håb om forandring. Men man er først lige gået i gang med at udnytte vandkraften og de varme kilder, der er af stor værdi for landet. Der er f. eks. ikke mange hovedstæder i verden, der endog inde i selve byen har varme kilder, der er tilstrækkelige til at opvarme en betydelig del af den; det ville svare til, at der var udtømmelige kulminer. Det ville sikkert ethvert andet sted blive anset for overordentlig meget værd.

At udnytte denne energikilde fuldt ud tager lang tid. Island er et land, der er fattigt på råstoffer, og derfor er det nødvendigt at importere råstoffer, som man kan forarbejde her. Nordmændene importerer f. eks. ^{raastoffer} bauxit og producerer deraf aluminium; hvorfor

skulle man på Island ikke kunne gøre det samme? For at føre dette ud i livet behøver man megen kapital, og desuden må der i højere grad, end nu er tilfældet, skabes fasthed i landets økonomi.

Indtil der er kommet mere realitet bag disse planer, må islændingene klare sig med fisken som hovedeksportvare. I løbet af de sidste ti år er der sket store forandringer med handelen med fisk. I året 1949 blev f. eks. 81,3% af landets eksport solgt til E.P.U og sterlingområdet, 6,3% til dollarområdet og 12,4% til clearinglande, deraf 7,5% til landene øst for jerntæppet. I 1959 blev der kun solgt 44% til E.P.U. og sterlingområdet, 13,2% til dollarområdet og 42,8% til clearinglandene, deraf 34,9% til landene øst for jerntæppet.

Den vigtigste ændring i denne henseende indtraf, da Rusland på ny afsluttede en handelsaftale med Island i 1953. Lige efter krigen havde Rusland købt en ganske betydelig mængde varer fra Island. Dengang sad kommunisterne i regeringen, men kort tid efter at de var trådt ud af den, nægtede russerne at forny ~~af~~ handelsaftalerne, og der blev ikke forhandlet derom før i 1953, d.v.s. året efter at England havde gennemført forbudet mod landing af islandsk fisk i England, hvad der varede til 1956. Siden har Rusland købt store mængder af islandske produkter, nogle år aftog man 21,6%; i 1958 blot 16,5%, men da købte de andre jerntæppelande 18,4%.

Alle på Island er i og for sig tilfredse med denne handel. Man ønsker gerne handelsforbindelser så mange ^{lande} steder som muligt, men ^{visse betingelser} Erfaringerne fra Finland i fjor har dog fremkaldt frygt hos mange. Det er desuden også meget begrænset, i hvor høj grad Island kan knytte te sin handel til clearinglandene. De kan ikke tilbyde tilstrækkeligt af varer, som Island har brug for. Dog har Rusland i betydeligt omfang solgt varer, som man ellers måtte betale med ^{fri valuta} ~~sterlingspund~~, som f. eks. olie o.a.

Men af denne handel følger også, at man nødsages til at underkaste importen flere restriktioner, end i det mindste mange finder det ønskeligt. Det er ét af stridspunkterne i de valg, der nu står for døren på Island.

De mest ^{kyndige folk} erfarne ~~mand~~ mener, at det for Island i fremtiden bliver afgørende at kunne sælge sine varer, også vest for jerntæppet, og ^{venter at} dette kan ikke ske uden deltagelse i toldunionerne eller i de frihandelsområde, som man nu forhandler om. Hvis de kommer til at omfatte fisk og fiskeriprodukter, ^{er der for det mest sandsynlige, at} ~~vil~~ Island uden tvivl vil beslutte sig til at deltage, hvordan det så end vil lykkes at koordinere dette med handelen med clearinglandene og især med jerntæppelandene.